

Szerkesztői iroda:

Nagy-Enyeden

A KIADÓHIVATALBAN
hová
a lap szellemi részét illető
közlemények küldendők.

Kiadóhivatal:

Wokál János könyvkereskedése
hová
az előfizetések és hirdetések
bérmentesen küldendők.
Kéziratok nem adának vissza.

KÖZÉRDEK.

Vegyes tartalmu heti lap.

Megjelenik minden vasárnapon.

Előfizetési feltételek:

helyben házhoz hordva vagy
vidékre postán küldve
egész évre 4 frt.
fél évre . . . 2 frt.
negyed évre 1 frt.

Hirdetmények díja:

3 hasábos petit-sorért, vagy
ennek helyéért 5 kr.
Bélyegdíjért külön 30 kr.

Nyitltár 2024 15 kr.

Előfizetési felhívás

a „Közérdek“ czimű, vegyes tartalmu hetilap
1885. évi negyedik évfolyamára.

Az olvasó közönség szives támogatása s lapunk kiadójának aldozatkézsége lehetővé teszi, hogy a „Közérdek“ negyedik évfolyamának szerkesztésére bizalomteljesen vállalkozzunk.

Az idő folyamában mennél teljesebb ismeretbe jutunk viszonyainknak és mennél közelebbi érintkezésbe lépünk ezen viszonyok alakulására és fejlődésére befolyással bíró tényezőkkel, annál inkább meg vagyunk győződve, hogy azon czél, melyet lapunk elébe tűztünk, t. i. megyénk, városaink és községeink közigazgatási, társadalmi, közoktatási, közigazgatási, közérdekű állapotának megismertetése, ezek fejlesztésére czélzó helyes eszmék, javaslatok támogatása, az események pontos és hű felüntetése mindinkább fontosabbá válik s mind jobban igazolja egy megyei lapnak fenntartását.

Mi, kik a közügyek szolgálatára vagyunk elhivatva, e téren is erőnkhez képest igyekezünk felvállalt kötelességünknek eleget tenni, de a kitűzött czélunk csak úgy tudunk teljesen megfelelni, ha megyénk s városaink mélyen tisztelt értelmisége s mindazok, kik e megye határain túl is szives vonzalommal viselteknek törekvéseink iránt, megfelelő támogatásban részesítenek.

Munkatársaink és levelezőink biztosítékot nyujtanak lapunk változatos tartalmára nézve, melynek téreza és csarnok rovatait érdekesebbé tenni törekedünk. Ismételve ajánljuk lapunkat a t. cz. olvasó közönség lelkes pártfogásába.

Nagy-Enyed, 1884. évi karácsony ünnepén.

A „Közérdek“ szerkesztősege:

Dr. Magyar Károly. Szilágyi Farkas.
Török Bertalan.

Előfizetési árak: helyben hordva, vidékre postán küldve:

Egy évre: 4 forint.
Félévre 2 forint.
Negyedévre 1 forint.

Wokál János,

könyvárus és nyomdatulajdonos.

Felvilágosító felelet

a „Közérdek“ 48-ik és következő két számok hasábjában egy román nyilatkozatára tett észrevételekre.

Mindenek előtt fogadják kérem az észrevételeket író tisztelt ur őszinte hálám nyilvánítását igénytelen személynem iránti kedvező kifejezéseiért; magam is, még pedig szívemből eredt köszönettel elismerem azt, hogy mióta életemben nem a legkényelmesebb egyházi pályájára léptem és a kedvező sors magyarok társaságába vezetett, minde-nütt jó s mondhatni barátságos fogadásban részesültem, s pedig anélkül, hogy mint hazánk és mostoha nemzetem hű fia ezek iránti kötelességemről elfeledkeztem volna, sőt ellenben bármikor s bárhol nemzetem jogos igényei védelmére gyenge szavamat emelni meg nem szüntem, mely egyszerű állítástom — remélem — ezen nemes megye elítje se fogja kétségbe hozni. — Most is, midőn életpályám bezárását naponként várni a természet törvénye int, eddigi békítő eljárásomhoz hív, ugyszólva hatyudal gyanánt reszkető kézzel irtam a „Közérdek“ 47-dik számában megjelent nyilatkozatomat, azon meggyőződéssel, hogy ez lesz az utolsó, főképp lapban való fellépésem, de miután általam is igen tisztelt Török Bertalan ur nyilatkozatára tett észrevételei állításaim némi felvilágosítást kívánják; korom gyengesége daczára ha nem is oly rendben s oly terjedelmesen, amint a tárgy fontossága igényelné, a következőkben sietek eleget tenni.

A „Közérdek“ 45. számában megjelent cikk szerzője valamint a gyászos Hóra-támadás, ugyszintén az ezzel kapcsolatban levő 48-iki felkelés fő és kiváló okát az oláhoknak a magyarok iránt táplált fajgyűlöletben találja. — ellenben a román nyilatkozó ama gyászos kezdetű, és hasonló kimenetelű verbe borult felkeléseket nem a fajgyűlöletben, hanem egészen más okokban találja, — s ha csakugyan a két nemzet közt fajgyűlölet létezne. (melynek természetszerűtlen lételet nem tapasztalja), annak eredetét csak a vallásos üldözésben és a három nemzetek uniojában lehetne keresni, mely egyszerű állítását a következőkben merítette.

A gyászos Hóra-forradalom okairól és lefolyásáról többen irtak, tudomásom szerint e tárgyban egy francia, két magyar s ugyanannyi román munkácska létezik; — megvallom, én egyiket sem olvastam, mert azt nem is tehettem volna szívzaggató fájdalom nélkül, de mind emellett ami a Hóra-lázadás okát illeti, a legcompetensebb személytől nyertem információt. — Ribitzei Ádám ki

mint földbirtokos a forradalom alatt élt, később főjegyzője és alispánja volt Zarándmegyének, ezelőtt még félszázaddal jörendén már nyoleczvan féle járó öreg tudományos ur, Felső-Farkadin nevű faluban Hátszeg vidékén lakott. Engemet a sors odavetve, gyakrabban látogatást tettem az egyébiránt is igen nyájas őszbeborult urnál, ki amint látszott, látogatásomat nem is vette rossz neven; társalkodásunk alatt többek közt megkértem, mondaná meg véleményét a gyászos Hóra-lázadás okairól, ki — mint tisztán emlékemben tartottam szavait — ekép nyilatkozott: „A Hóra-lázadásban az én családom és véreim vére ha nem nagyobb, de minden bizonyára hasonló mértékben folyt el, mint akármelyik más családé, és mégis egész meggyőződéssel kénytelen vagyok azt mondani, hogy a bűn terhe nem a pór népen, hanem a földesuri zsarnokságon és kegyetlenségen fekszik; nem esodálkozom azon, hogy a nép fellázadt, de esodálkozom azon, hogy annyit és oly hosszasan tudott tűrni; ez a nép jámbor, szorgalmatos és mint jobbjá engedelmese volt, és mégis földesurától igen gyakran kaloda és botlítás volt a jutalma s így csak egy szikra kivántatott, hogy lángba boruljon az egész vidék; engemet leginkább az kedvetlenített, mivel a tűz lecsilapulása után a kik életben maradtak, mit se tanulva, csak a régi bánásmódot folytatták, — ez okból odahagyva őseim lakását, ide húzódtam“ . . .

Ily nyilatkozat nyomán, melyet híven megírni igyekeztem, állítottam és állítom, hogy valamint a Hóra-lázadásnak, ugyszintén a 48-iki felkelésnek nem a fajgyűlölet, hanem egész más okai voltak s még pedig az elsőnek a földesuri zsarnokság, a másodiknak pedig a felterjesztett kéréseknek számba nem vétele.

Mivel tovább nyilatkozatom azt tartja, hogyha csakugyan a magyarok és románok közt fajgyűlölet létezett volna. (melynek élesztésére — fájdalom! — most több helyeken minden követ megmozdítanak), annak gyökere csak a vallásüldözésben és a hármass uniojában lenne feltehető, — ez állításom tételére az alább sorozandók vezettek:

A románok balsorsa ugy hozta magával, hogy mint görög szertartást követők, a konstantinápolyi patriarehát mint főegyházi főnök hatóságát ismerjék el, azért a romai szentszék mint szakadárokat nemcsak hogy gyűlölte, hanem a magyar apostoli királyokat s névszerint IV. Bélát, Róbert Károlyt és Zsigmondot ezen szakadárokat kiirtására felszólította „ad extirpandos schismaticos“; — magában értetődik, hogy az ilyforma felszólítások, melyek akkor

TÁRCZA.

Az emlékező tehetség művészei.

Régi igazság, hogy annyit tudunk, a mennyit emlékezetünkben megtartunk.

Igazság, mondjuk, mert ugyan mitől függne tudásunk foka, ha nem attól, hogy azt, a mit láttunk, irtunk vagy hallottunk, ugy megőrizzük agyunkban, hogy minden pillanatban, a mikor csak szükségünk van reá, ismét visszaidézni bírjuk.

Az egész szellemi élet alapja tehát az emlékező tehetség, mert a szerint vagyunk szellemileg jobbak, tökéletesebbek, amint többet tudunk — mint korából az aczól — alkalomadtán emlékezetünkben kicsalni.

Régen belátták már ezt az emberek, s azért nagy gondot is fordítottak mindenha az emlékező erő fejlesztésére, az emlékező tehetség gyakorlására.

Egyik ember híven emlékezik mindenre vagy legalább a legtöbb dologra azok közül, a miket tanult, a másik rövid idő alatt elfeledi még a legszükségesebbeket is. Más szókkal egyiknek emlékező tehetsége erős, a másiké gyöngye, amaz többet gyakorolta, mint emez, s azért többet is tud emennél.

Nem szabad azonban figyelmen kívül hagyni azt sem, hogy a természet jóvoltától is függ, hogy valakinek minő emlékező tehetsége van s kétségtelenül annak van legjobb legjobbj, a kit a természet is megáldott, de még önmaga is mivelte ez adományt.

Egyeseknél csaknem a bihetetlenséggel határos az emlékező tehetség ereje. Ilyent akarunk ezuttal fölemlíteni egy néhányat a többi közül.

Ha lapunkat szives pártolásában részesíteni nem kívánja, kérjük azt visszaküldeni. A lapot megtartók rendes előfizetőknek tekintetnek.

c.c.d.

időkben főképpen a reformatio életelérése előtt paran-
csolat gyanánt adatott, következés nélkül nem maradha-
tott. Igaz ugyan az is, hogy az erdélyi fejedelmek, főképp
Rákóczy és apafiák abigüni és hugenottai öldökléseket
nem gyakoroltak, — az is igaz, hogy a szláv nyelvet,
melyet se a nép, de még a pap se értette, kiküszöbölték
s helyébe a román nyelv behozatalát rendelték, de ezek
után mint történelmi adatokat bátor leszek felhozni olya-
kat is, melyek némi üldözés képét hordják magokban, —
nem szölok az aprobaták s conpitások kedélyt lesújtó,
gyalázó törvényezésekről, de tény az, hogy az o. clerus
által névleg szabadon választott, püspök tulajdonképpen
metropolita, akkor esapatott el székéből, a mikor a feje-
delemnek vagy tanácsosainak tetszett. Többeket mellőzve,
legyen elég Brankovits metropolita-püspök szomorú sorsát
említenem, melyről Cserei Farkas krónikájában ír; a ne-
vezett püspök egyike volt a haza jelesebb férfai közt, kit
a fejedelem több küldöttséggel bizott meg hol Konstan-
tinápolyba a török szultánhoz, hol a muszka csárhoz. —
Eztet némelyek szerint azért, mivel volt kincseire vágy-
tak, mások szerint pedig azért, mert vallása és egyháza
védelmére szót emelni, nemcsak hogy székéből ki-
tették, hanem az alvinczi fogházba be lévően zárva, a kö-
zönség láttára meg is vesszözött; — e mellett az oláh
püspök-metropolita mit se tehetett a reformatus püspök
engedelmé nélkül. — Az ország azon részét, hol az oláh
nemesség nagyobb számmal volt, u. m. Hunyadmegyét,
lőkép Hátszegvidéket és Fogarasvidéket mint tiszta oláh
részeket az o. metropolita hatósága alól egészben kivették
egy, hogy ennek azon vidékekben hűveire nézt semmi
befolyása ne legyen, a templomokat elfoglalták; — mind-
ezek nem voltak-e ugy intézve, hogy keserűséget és gyű-
lölséget gerjesszenek?
(Vége következik)

Papfalvi Constantin.

Nagy-Enyed város képviselői közgyűlése 1884. decz. 29.

Az elnöki székét megyénk alispánja Csató János fog-
lalta el, miután ezen közgyűlés egyik kiváló tárgyát a
decz. 16-án tartott alakuló, továbbá a 19-én megtar-
tott általános tisztújító közgyűlésről vezetett jegyzőkönyvek
hitelesítése képezte. Az első Horváth József városi fő-
jegyző, a második Török Bertalan képviselői tag, mint
tisztújítási jegyző olvasta fel.

Ezután a gyűlés elnökségét vezetett alispán azon
okajának kifejezésével, vajha ezen választási ciklus alatt
ne lenne alkalma hivatalánál fogva ilyen tekintetben az
elnökséget vezetni, székét a polgármesternek, mint reudes
elnöknek adván át, egy pár előterjesztés a képviselőtestület
érdeklődésével hallgattatott végig.

Először olvastatott Alsó-Fehérmegye közigazgatási
bizottságának a folyó 1884. évi vizáradás által a város
alsó malmába a vasuti hiányos építkezések miatt okozott
károk megtérítése végett beadott kérésére a szabályszerűen
megtartott tárgyalás után f. évi decz. 13-án 943. sz. a.
hozott határozata, mely mint hogy szakértőleg elismeri
azt, hogy az árvek által ismételt szennvedett károk oko-
zója a vasuti építkezés s ez alapon elkötelezi a kir. állam-
vasutat vasuti hídját egy év alatt megfelelően átalakítani,
és így nem csak elvben ismeri el a károsodottak jogos

gatni kezdi, hogy más munkájával dicsekedett. A költő
zarabba jó a király bizonyásként behi egy angol idegent,
a ki eljöttől végig pompásan eldélklamálta az egész művet,
Voltaire nem tudta hamarjában, hogy mit feleljen, csak
azt bizonyítgatta, hogy ő egészen önállóan írta meg művét.
A király nevetve mutatott az angolra, a ki a megelőző
napon egy spanyollal mögé rejtözve végig hallgatta Voltaire
munkáját s olyan emlékező tehetsége volt, hogy szó szerint
megtartotta az egészet.

Magliabecchi, a florenzi könyvtárnok hasonló-
kép kiváló emlékező tehetséggel bírt. Egy ismerőse valami
tudományos kérdésről hosszú értekezést írt s azt egy iz-
ben a Magliabecchihez összegyűlt társaságnak felolvasta. A
kézirat azonban állítólag pár hónap mulva eltűnt. A szerző
kétségbe esve ment Magliabecchihez, hogy segítsen rajta,
s ez amaz egyszerű elolvasás után emlékezetből leírta a
becses művet. Hogy pedig teljes pontossággal írta le, be-
bizonyult akkor, midőn utóbb előkerült valahonnan a kézirat
s összevethették a Magliabecchi által leírttal. Magliabecchi
az összes tudományokban kiválóan jártos volt s nem akadt
oly kérdés, a melyre legott nem szolgált volna kimerítő
fölvilágosítással, ugy hogy még azon művek szerzőjét, czi-
mőt, keltét is megmondotta, melyek az illető kérdést tár-
gyalták.

Paszalról mondja egyik életrője, hogy sohasé fe-
lelte el azt, a mit valaha írt vagy olvasott.

Egy tudós képes volt négy nap alatt betanulni bár-
mily terjedelmű napilapot mellékleteivel együtt szóról szóra.

Kyros perzsa királyról, valamint Scipió római
hadvezéről ismeretes, hogy tudták ezekre menő katonáik-
nak nevét.

Dase, a hírneves matematikus száználcvannoloz
különböző számot sorra s visszafelé is elmondott egyszeri
hallásra, sőt arra is megfelelt hogy ha azt kérdezték:

követeléseit, m' által reményt lehet táplálni a végett, hogy
a parti birtokokosok ily képpen a további árviz károsodások-
tól megóva lesznek, a határozat teljesedése reményében
a képviselő testület által bizalommal fogadtatott.

Olvastatik városi erdész Dezső Zsigmond f. évi lak-
bire kiutalása iránti kérése, mely a tanácshoz utasított.
Olvastatott Csibi József helybeli lakósnak a Várszegutca
végén a városi Horváth Ferencz féle luczernás szomszéd-
jában fekvő házas telket kertestől és a Magyarutca végén
az új laktanya átellenében özv. Benedek Sándornétól vá-
sárolt szeglet helyének összesen 451 frt értékben a város
tulajdonába átengedése végett beadott ajánlata, mely elv-
ben elfogadtatván, annak a viszonyokhoz képesti lehető
jutányos megvásárlása tanácsra bizatik.

Végül tudomás vétele végett a polgármester bejelenti,
hogy a szesz és pálinka haszonbérre vonatkozó szerződés
kiállított és haszonbérő Baruch Albert a biztosítékot egy
évi haszonbér erejéig beutattta. Ezen bejelentés örven-
detes tudásul vétele után elnöklő polgármester a közgyűlést
bezárja. **th.**

Berlini levél.

— A német közszellem nyilvánulása a karácsonyi ünnepélyek alkalmával a német patriotizmus és kristianismus. —

(Követendő példának ajánlva.)

Az ünnepek legszebbike — a karácson — is már
lejár. Tegnap tépték le a „Fridrichs-Werderscher“ pol-
gári egyesület karácsonfájáról ártatlan gyermeki kezek a
karácsonyi szárnyas angyalkákat, a kik anyui szép aján-
dékot hoztak, egy két még ott feledett aranyos diót, ezüst-
mogyorót tündöklő csillagot, szürke bundás napkeleti pász-
tort, a ki „tisztességet jött tenni napkelet földjéről“ a
jászol-bölcsönél.

Kis angyalok ékítették fel az örökzöld fenyőt, an-
gyalok — ártatlan gyermekek — foztották meg ékességétől.
Mint kirabolt durgazdag, ott áll most a fa szerényen és
— szegényen

E fa oltáránál a legbuzgóbb vallásos ünnepek foly-
tak le a már tova tűnt ünnepek alkalmával, méltó, hogy
még egyszer visszagondoljunk reá: hasznos és üdvös ta-
nulásnak okaért.

Karácson a legesaládiasabb ünnep. Ha nálunk is az
fokozott mértékben az Németországban. Ama karácsonfa
alatt kétszer láttam „családi ünnepélyt“. 364 árva gyer-
mek ült először a családi asztalnál, a „Növörök“ szíves
meghívása folytán, és körülbelül ennyi tegnap a polgári
egyesület utolsó ünnepélye alkalmával.

A „gyermek-karácson“ azonban nem csak az alkalmi
hymnus énekléséből, az ajándékok feletti örvendezésből
áll; komoly és meghatározó tárgya van: e „gyermek-ünnepek“
a patriotizmus és kristianismus magvainak — elvési ide-
jeül és kitűnően választott alkalmán szolgálnak.

A keresztényen valláshoz fűződő, odaadó ragaszkodás,
a nemzeti állam-eszméérti ábrándos lelkesültség — ezek a
jellemvonásai a mai nagy Németország minden egyes hű
polgára gondolatvilágának. Ezen eszmék vezérik a német
népet ugy a társadalmi, mint a magánéletben, szélesebb
és szűkebb körű ünnepélyei alkalmával, politikai és vallá-
sos összejöveteleknél — egyaránt.

Ezen eszmék nyilvánultak a karácsonyi ünnepek
alkalmával is. A hivatalos ünnepi üdvözlések, a lapok vezér-

melik szám hányadik volt az elmondottak sorában és
viszont.

Marcus Tullius Cicero, Róma legkitűnőbb
szónoka maga írja önmagáról, hogy a mit egyszer hallott,
az ugy bevésődött emlékezetébe, hogy elfeledni nem bírta
többé.

Publius Aelius Hadriannus császár is ilyen
volt, a hol járt, a mit hallott vagy látott, azt örökre eszé-
ben tartotta.

Kálvin János, a nagy reformator szintén min-
den egyes emberre emlékezett, a kit csak valaha látott s
a megkezdett mondatot, ha félbeszakították, napok mulva
is tudta folytatni bevégezni a hol hagyta volt.

VI. Mithridates, pontosi és bithyniai királyról,
a ki a rómaiakat három izben verte meg s a nagy Pom-
peiuszt is legyőzte, a hagyomány azt állítja, hogy az uralma
alatt levő 24 nemzetnek nyelvét mind teljesen folyébonyan
beszélta.

Leibnitz-ot „élő szótárnak“ nevezték, mert a mit
egyszer leírt, azt el nem feledte többé.

Esdras, zsidó főpap az egész Szentírást könyv-
nélkül tudta egy szó hiba nélkül.

Legvégül még csak Philidor, Morphy és Labour-
donnaye híres sakkjátékosokat említiük föl, a kik egyszerre
több játszmat folytattak, a nélkül, hogy a sakkáblára néz-
tek volna, elég volt nekik, ha megmondták ellenfelek hű-
zását.

De nem folytatjuk tovább. Ennyiből is látszik, mily
különböző irányu az emlékező tehetség s bármelyiket te-
kintjük a fölhozott példák közül, mindeniket csak bámulni
tudjuk.

Dr. Boros Gábor.

czikkei, az egyházi szónokok alkalmi beszédei, hiven tol-
mácsolták a nagy Németország állameszméje iránti bizal-
mat, a vallások legszerencsésebb alakulásában vetett hitüket.
Haza és vallás, „német haza és keresztény vallás“,
ezek jellemzik Németországot bármely fiának bármely irányu
gondolkodását. Ez eszméket próbálják már — s nem is
sikertelenül — a gyermekvilág fogékony szívébe is beplán-
tálni. A gyermeket, ha anyja beszélni tanítja: Isten és
haza e szavakat tanítja meg először; az iskolában a gyer-
mek, mit először megtanul — egy kis ima, másadszor egy
kis vers a hazáról.

E két névbe — Isten és haza — bele kell élnie
— magát minden németnek már a bölcsőtől kezdve s gondolom
nem is igen van nemzet, mely a kettőt így egyesítve, sze-
rencsesebben tudná ápolni és fejleszteni a vallásos és haza-
bíui érzelmeket, mint a német.

Tisztas öreg polgárember tartott a tegnap a kará-
csonfa előtt rövid beszédet a növendékekhez. Elmondta,
hogy Krisztus megváltotta az emberiséget; beszélt a kará-
csoni ünnep alkalmával nyilvánuló szeretetről, beszélt a
politikai szabadságról, az ősz „győzelemgazdag“ császár-
ról s beszédét e szavakkal végző: „Lelketebe vessétek,
mit tesz e két szó: Isten és haza; az első imádni, a
másodikat szeretni soha meg ne szűnjétek! Hármás
„hoch!“-al éltessük a mi ősz császárunkat, a haza atyját
s leendő koronás főnket a koronaherceget!“ . . . Beszédét
tovább nem folytathatta, szemei könnyei teltek meg.

Néhány száz gyermek ajkán felhangzott a hármás
öljen s pár percnyi néma csend állott be. Kis gyermekek
szavaltak ezután kedvesen a kis Jézuskáról, regeszerü ver-
seket és kisebb hazafias dalokat.

Azután a város-kerület (Werderscher) öreg papja
melegen üdvözölve Jézusnak e kis barátjait, maga is be-
szélt, de engedte a gyermekeket is közbe szólni, megkérd-
ezte tőlök, mit jelent a karácsonfa? keresztények-e ők és
miért? megkérdte: szeretik-e hazájukat?

„Ugy is legyen — végezte beszédét — azt a földet,
melyet számunkra e földön a sors kimért, soha hűtlenül
el ne áruljátok, ti most még kicsinyek vagytok, szívetek
szent és ártatlan, éppen azért korán meg kell tanulnotok,
hogy e föld számotokra szent. Pár nap előtt ülte ősz csá-
szárunk saját családi körében meg a karácsonfa ünnepet,
e családba titeket is belegondolt, e karácsonfáról nektek
is ajándékot adott. Istent imádni s hazátokat szeretni, gyer-
mekek, soha meg ne szűnjétek! Köszöntenek!“

A patriotizmus és kristianismus megragadóbb nyil-
vánulását, mint ez alkalmával történt, nem láttam. Már
a gyermekkorban teljes energiával ápolják ez érzelmeket.
Az árváknak a „haza nevében“ karácsoni ajándékot
adnak s a „király nevében“ köszöntik őket. Csupa
öröm volt látni e „család“ e „családi ünnep“ a gaz-
dagon megrakott karácsonfa körül. Minden gyermek előre
kap egy belépti jegyet, ezen megvan a közös asztalnál
számára kijelölt hely numerusa s meg az ajándék, melyet
kapni fog. Közös éneklés után csendesen ötköztek s azután
jegye előmutatása után mindenki kikapta saját ajándékát.

A szeretet ez ajándékát részben rögtön igyekeztek
is kiérdemelni. Zongora, szavaltat s kis társas játékok elő-
adásával mulattatták az adakozó közönséget. Egy pár ilyen
nyilvános karácsoni ünnepély kedves emlékként fog meg-
maradni emlékezetemben. A közvetlen német vallásos ke-
gyesség ujabbán is meggyőzött a keresztényesség családi és
társadalmi életet átható, megszentelő hatalmáról és erejé-
ről s e páratlan kegyesség s szent honfui lelkesedés, mely
ifjunak és öregnek, szegénynek és gazdagnak, világinak
és egyházinak szívet, lelkét annyira eltölti, azt az édes
ohajtást ujitotta fel bennem, vajha szeretett édes hazám
fiainak lelkéből is ez érzelmek soha ki nem halnának, ha-
nem mindig benső vallásos érzés, lángoló hazaszeretet do-
bogatná hevesebben és hevesebben mindenik szívet, hogy
ezekben az ország hatalmas, a nemzet életerős, a föld szent
az egyesek boldogok legyenek évszázad során örökre . . .
örökre. . .

Boldog újvet!

Csekme Ferencz.

Magyar regényirodalom.

Magyar regényirodalom? De hát van-e sajátképen
magyar regényirodalom? Valóban eddig megszokta a kö-
zönség, hogy Jókain kívül alig tudott emlékezni magyar
íróra. Maga a napi sajtó is elégszer jaldult fel, hogy nincs
magyar regényíró, ha Jókai nem volna semmit sem ol-
vashatna a magyar közönség. És ezért nyakra-főre adták
a lapok a francia, angol, sőt német regényeket, a közön-
ség csakugyan meggyőződött, hogy nincs magyar regényíró,
mert ha lenne, hát a lapok is sürűben közölnék műveiket.
Itt-ott megjelent néha egy magyar író regénye. A
közönség rendesen szívesen fogadta.

Miért?

Mert magyar életet festett s a maga életének egyes
mozzanatait látta hiven visszatükröződve.

A drámairodalom terén is fel tudta kelteni a nem-
zeti és népszínház a magyar színművek iránti érdeklődést.
És örömmel látjuk, hogy a drámaírók serege napról-napra
gyarapszik s tökéletesedik. Így lesz a regényirodalom is
nemsokára. Van reményünk, hogy így lesz. Mert a mint
meggyőződik a közönség, hogy nemcsak idegen van és

nemcsak a
véve jobba
télben fog
Neve
ébredő reg
detesen ta
vállalatro
irodalmat
Bizo
kadatlan f
írói tábor
rikában
irt, mert
az idegen
A sz
mely meg
regényt kö
Ez a
tásban me
Hete
lenik meg
lapnál. E
15 kötet r
ban cseké
Székely A
A
Károly, T
Mikszáth
János, En
dek Alad
mert neve
inkább a
közölk m
Ezen
kisebb do
meg-megs
ha az olv
A la
leteknek. I
szönetre k
hogy könt
nem igen
üző“-vel,
tató tartal
mikor kü
a tűz. . .
más világt

Nagy
Hugoné G
Petykó 5
1 frt. Bod
Adler Ad
1 frt. Pap
Lenke és
A multkor
közlemény
Ruh
szalagot a
drb kis ké
Gyű
adatk: Sz
2. Papp G
süteményt
liszt Máty
irostészta

Tisz
Nagy-Eny
hó 24-én
mében —
és csemeg
rendező b
közönség
osztotta k
I. A
uj csizma
Összesen
Ado
drb köntö
drb kabát
risnyát, 1
pár cipőt
II. A
uj kabátot,
sen 38 dr
Ado
nadrágot,
1 drb kal
Lány
Végül ke
43 drb kis
süteményt
kocsár asza

1886

hiven to-
ránti bizal-
tett hitők-
én vallás-
mely irányu-
s nem is
is beplán-
Isten és
ban a gyer-
sadszor egy
kell élnie
s gondolom
esive, sze-
os és haza-
ap a kará-
Elmondta,
zeit a kará-
beszélte a
"esászár-
véssétek,
imádni, a
Hármas
haza atyját
Beszédét
meg.
a hármas
gyermek
szerű ver-
reg papja
aga is be-
megker-
ek-e ök és
a földet.
hűtlennél
szívetek
anulnotok,
e ősz esá-
ünnepet,
bl nektek
tni, gyer-
több nyil-
Már
z-lmeket,
ajándékot
t. Csupa
a gaz-
nek előre
asztalnál
é melyet
s azután
jándékát.
gyeköztek
ekok elő-
pár ilyen
og meg-
lasos ke-
suladi és
és erejős-
s mely
világinak
az édes
s hazám
anak ha-
retet de-
ét hogy
ld szent
ökre...

nemcsak az idegen jobb, sőt a mi regényeink általában véve jobbak, igazabbak a külföldi termékekénél, azon mértékben fog a magyar regények felé fordulni érdeklődése.

Nevezetes korszak lesz tehát ez a néhány év az újja ébredő regényirodalom történetében. De mikor ezt örvedetesen tapasztaljuk, szabad-e megelégednünk azokról a vállalatokról, melyek a már szunnyadó magyar regényirodalmat fölébresztették.

Bizonyára nem. Megilleti teljes elismerésünk, szakadatlan figyelmünk és rokonszenvünk, sőt hálánk. Egy írói tábor látni egyúvé csoportosulni, mely eddig csak ritkábban jelent meg a közművelődés mezején, csak elvétve írt, mert nem volt kellő tere, kénytelen volt visszavonulni az idegen elől: mindenesetre lélekemelő magasztos.

A szépirodalmi vállalatok közt egy van különösen, mely megérdemli a legmelegebb pártfogást. Négy eredeti regényt közöl egyszerre, a legnagyobb nevű íróktól.

Ez a lap a gondosan szerkesztett és esinos kiállításban megjelenő „Gondűző”.

Hetenkint három nagy iven és színes borítékban jelenik meg; oly terjedelem, minőt alig tapasztalunk más lapnál. E terjedelemben képest, mely évenként mintegy 15 kötet regényt foglal magában, e lap előfizetési ára valóban csekélynek mondható, hat forint egy évre. Kiadója Székely Aladár, ismert nevű könyvkereskedő.

A „Gondűző” rendes munkatársai: P. Szathmáry Károly, Tolnai Lajos, Vértesi Arnold, Margitay Dezső, Mikszáth Kálmán, Kazár Emil, Balázs Sándor, Sziklay János, Endrődi Sándor, Kiss József, Komócsy József, Benedek Aladár, Reviczky Gyula, Lévy Sándor stb. stb. Ismert nevek az irodalomban, kik különböző téren, de leginkább a szépirodalom terén szereztek érdemet, többen közülük már a külföldön is elismerést.

Ezen írói csoporthoz azonban többen is csatlakoznak kisebb dolgozatokkal és költeményekkel, mely apró művek meg-megszakítják a regényeket, mintegy nyugvó pontul, ha az olvasó kissé kifáradna a regények élvezetében.

A lap épp úgy ajánlható magánosoknak, mint testületeknek. Kaszinók, olvasókörök bizonyára szintén nagy köszönetre kötelezik tagjaikat, ha alkalmat nyújtnak nekik, hogy könnyen hozzáférhessenek. Családos ember azonban nem igen lepheti meg kellemesbellel nejét, mint a „Gondűző”-vel, mely valóban meg fog felelni nevének és mulattató tartalmával még évek múlva is kedves barátja lesz, mikor künn dül a zivatar, s a kályhában vidáman lobog a tűz. . . . Akkor elvezeti a lap az olvasó gondolatait egy más világba, melyet költők ékesítenek föl képzeljük hevével.

Pápay Miklós.

Nyilvános számadás.

(Vége.)

Nagy Géza 1 frt. Medgyes Bálintné 1 frt. Toezauer Hugoné 50 kr. Biró Miklós 50 kr. Szász Józsefné 50 kr. Petykó Géza 1 frt. L. ifj. Kiss-Károly 1 frt. Albert Iván 1 frt. Bodola és Vajda 1 frt. Schönberger Albert 50 kr. Adler Adolf 50 kr. Tana Gyula 50 kr. Pogány Polixena 1 frt. Papp Gyuláné a karácsonyra díszítésére 20 kr. Papp Lenke és Dezső 50 kr. E közlemény összege 10 frt 77 kr. A multikori közlemény összege 102 frt 97 kr. Az egész közlemény összesen 113 frt 74 kr.

Ruhaneműt adtak még: 1. Farkas Mária 2 darab szalagot a legjobb tanuló 2 leánynak. 2. Lázár Adolfné 2 drb kis köntöst, 1 drb cipőt.

Gyümölcsöt és süteményt a karácsonyra következők adtak: Szőresei Gergelyné 1 véka diót és 100 drb almát. 2. Papp Gyuláné 1 nagy kosár aszaltszilvát és 45 darab süteményt. 3. Lengyel Károlyné ezukorsüteményt. 4. Hudecisz Mátjáné 8 drb kalácsot. 5. Farkas Mária 10 drb irostésztát.

Tisztelettel értesitem továbbá nagybecsű lapját és Nagy-Enyed város nagyrődemű közönségét arról, hogy f. hó 24-én d. u. 2 és 4 óra között a polg. iskola nagytermében — hola „karácsonfa” szépen feldíszítve gyümölcsessel és esemegével megrakva föl volt állítva — a fillérestélyt rendező bizottság nyilvánosan számos jelenlévő intelligens közönség előtt a következő ruhadarabokat és ételneműeket osztotta ki:

I. A leánytanulók között: 6 pár uj cipőt, 2 pár uj eszimat, 5 drb uj köntöst derékka, 3 drb téli ujjast. Összesen 16 drbot.

Adományozott résztint uj, résztint ócska ruhákból: 3 drb köntöst derékka, 7 drb köntöst, 1 drb szoknyát, 1 drb kabátot, 1 drb bugyigót, 11 drb kötényt, 6 pár harisnyát, 1 drb alsóinget, 1 pár ócska kabátujjábólást, 2 pár cipőt, 2 drb szalagot. Összesen 36 drb.

II. A fútanulók között: 3 pár uj eszimat, 13 drb uj kabátot, 15 drb uj nadrágot, 7 drb uj mellényt. Összesen 38 drbot.

Adományozott ócska ruhákból: 3 drb kabátot, 1 drb nadrágot, 4 mellényt, 1 drb inget, 3 drb téli nyakendőt, 1 drb kalapot, 2 pár fuszéklit. Összesen 15 drbot.

Lányok és fiúk között összesen 105 drb ruhaneműt. Végül kegyes és jászivű asszonyok becses adományaiból 43 drb kis kalácsot, 40 drb süteményt és számtalan cukor-süteményt. Továbbá 100 drb almát, 1 véka diót, 1 nagy kosár aszaltszilvát.

Midőn erről a nemes adakozó közönséget tisztelettel értesitem, nem tehetem, hogy nagybecsű adományaiért és támogatásaiért meg egyszer legforróbb köszönetem és halám ne nyilvánítsam a „Fillérestélyt” rendező bizottság nevében.

Nagy Mózes,
titkár és pénztárnok.

Kimutatás.

Az alvinczi állami iskola gyermekei karácsonfájára adakoztak: Baró Horváth Ödönne 5 frt, ruhanemű s gyümölcs, Zeyk Daniel 5 frt, Glüek Mórné 5 forint, Batta Bertalané 4 frt s gyümölcs. Szóts Károlyné 3 frt s étel-nemű, Teleky Józsefné 3 frt. Szóts Imréné 3 frt, Gondol Danielné 2 frt, Szóts Miklósné 1 frt, Csóka Miklósné 1 frt, Butyka Danielné 1 frt, Deák Györgyné 1 frt, Tankó Józsefné 50 kr, Szabó Józsefné 1 frt, özv. Nyírő Józsefné 50 kr, Bodor Ida 50 kr, Antal Jánosné 40 kr, Oszokovoszky Józsefné 30 kr, Cseh Ferenczné 30 kr, ifj. Kovács Károlyné 40 kr, Nagy Lászlóné 20 kr, Pály Jólán 50 kr, Ekhárd Antalné 60 kr, Pakker Rózália 40 kr, Hirsch Pepi 20 kr, Barducz Károlyné 10 kr, Áron Mari 20 kr, Reindl N. 1 frt, Bartha Albert 1 frt, Kovács Pius 20 kr, Papp Mihály 40 kr. Összesen 42 frt 40 kr. Továbbá e célra rendezett „tombolából” összesen 14 frt. Egy kártyázó társaságtól 2 frt 40 kr. Alvincz község pénztára 5 frt. Összesen 63 frt 80 krajczár.

Fenti nemeslelkű adakozók fogadják köszönetünket azon szegény gyermekek nevében, kiknek ez emlékeztető öröm szerzetelt: ugyiszintén kik szíves közreműködésük által a sikerhez hasonló mértékben járultak.

Alvinczen, 1884. decz. 27-én.

Szóts Imréné. Batta Bertalané.

IRODALOM.

A magyar gentry lapja a Szemle.

A „Szemle” megindításakor kijelentették, hogy kizárólag a legelőkelőbb uri osztály számára szerkesztjük lapunkat oly czélból, hogy a magyar nemességnek a gentrynek érdekeit támogassuk első sorban. Reméljük, hogy a magyar gentrynek minden tagja méltányolja és előmozdítja törekvésünket.

Társadalmi és irodalmi közleményeink érdekességét azzal növeljük, minde, valamint sport közleményeinket is a legelőkelőbb osztályok tagjainak tollából adjuk. Gazdasági rovatunkban pedig vállalat terveket, eszméket és hasznos próbák ismertetéseket adunk.

Általános szemle és nővilág rovatunkban csakis időszerű és érdekes eseményeket közlünk. Ezekon kívül a Szemle minden száma szép képeket hoz.

A Szemle a nemzeti önállóság, az ősi erkölcsök, a hazafiai erények előmozdításának hirdetője kíván lenni. E czélok elérhetőségének előmozdítását az igen tisztelt olvasók intelligens részéről várjuk. Reméljük, hogy a hazafiasan gondolkodó előkelőbb közönség e törekvésünket támogatni fogja különösen ma, midőn annyira utalva vagyunk az összetartásra!

A főrendiház reform kérdésében mi pendítettük meg először ama népszerű eszmét, hogy a megyebeli magyar nemesség válasszon a főrendiházba egy-egy követet élet-fogytiglan, kik mint ilyen főrendi tagok képviseljék a magyar gentryt a felsőházban.

Eddig irtak a Szemlébe: Balázs Sándor, Bárczay N., Baresay János, Beniczky Gy., gr. Bethlen N., Buda Adam, Chernel István, főb Dvorszák János, gr. Eszterházy Pál, dr. Farkas Mihály, Hanvay Zoltán, Kállay A., br. Kemény Béla, gr. Koroda Pál, Lakatos Károly, gr. Majláth K., gr. Migazzy Vilmos, Majthényi László, Mikszáth Kálmán, br. Nyáry Gyula, Orey Gyula, Poroszolt Kálmán, dr. Prem József, Reviczky Gy., Szentiványi E., L. i. gr. Teleky Sándor, Vajda János, ifj. br. Vay Miklós, gr. Vay A., ifj. gr. Zay Miklós stb.

A Szemle 1/4 évre: 2 frt 50 kr, félve 5 forint. A szerkesztőség és kiadóhivatal Budapest Lövész-utca 5.

Szerkesztők és kiadók Budapest, Lövész-utca 5. Szerkesztők és kiadók gr. Zichy J. és gr. Kreith Béla.

A Bem-album érdekében. A Bem-nővérek javára Kerekes Sámuel tanár és szerkesztő által szerkesztett Bem-Album 23-iv tartalommal megjelent. A kiadás akadályairól a szerkesztő meggyőző szavakkal emlékezik meg a Bem-Album t. olvasóhoz intézett előszavában, s részünkről nem marad fenn egyéb teendő, min, hogy a hazafias vállalat sikere felett őszinte örömmünk kifejezve, az igen érdekes tartalommal összeállított Bem-Albumot ajánljuk a hazai olvasó közönség becses pártfogásába. A munka 1000 (ezer) példányban került ki a sajtó alól. Csinos kiállítása a marosvásárhelyi ev. ref. főtanoda nyomdáját dícséri. A Bem-Albumot Csiki Lajos könyvkereskedő vette bizonnyára, honnan egyszerű példányok 1 frt 50 kr, dísz példányok pedig 2 frt 50 kr boltiáron rendelhetők meg. Az előfizetők részére az előre megrendelt példányok az 1885-ik év elején küldetnek meg, mivel a díszpéldányok díszes kiállítása még egy pár hetet vesz igénybe. A Bem-Album összes kiadási és kezelési ügyeit a Bem-szobor bizottság fogja végreesen ellátni, s a kiadásokon felül eshető jövedelmet a Bem-nővéreknek elküldeni. Kerekes Sámuel szerkesztő-kiadónak elismerő köszönetet mondunk a Bem-Album érdekében kifejtett önzetlen munkásság és áldozatkészségért. A hazafias olvasó közönségnek pedig ajánljuk pártoló jóakarátába a valóban értékes, érdekes és jótékony czélú vállalatot, a hazai irodalom sok kitűnőségének dolgozataival díszeskedhető Bem-Albumot. Marosvásárhely, 1884. decz. 29-én. Borosnyay Pál, a Bem-szobor biz. elnöke. Molnár Zsigmond, a Bem-szobor biz. jegyzője. Ezen művet melegen ajánljuk közönségünk pártfogásába.

Az újságolvasás terjedésével rohamosan halad hirlapirodalmunk fejlődése. S a verseny e téren nagy előnyöket biztosít az olvasó-közönségnek. Csak egy évtized előtt is képtelenségnek tartották volna, hogy negyedévi 3 frt 50 krért s havi 1 frt 20 krért egész könyvtárt pótló olvasmányt nyújthasson egy napilap, mint ma a „Pesti Hirlap”, mely mindennap 14—16—20 oldal tartalommal s köznapokon két, vasár- és ünnepnapokon 3—4 melléklettel jelenik meg s amit ma egyetlen európai lap sem nyújt, előfizetőinek minden ráfizetés nélkül hetenkint egy, külön albumba köthető zenemelléklettel is kedveskedik. Főelőnye, hogy politikai irányát illetőleg kormánytól és pártoktól teljesen füg-

getlenül, egyedül a magyar nemzeti politika érdekeit szolgálja, demokratikus szellemben. Vezetékeiket legkiválóbb publicistáink írják: Pulszky Ferencz, Bekies Gusztáv, Tórs Kálmán, Eötvös Károly, Pesty Frigyes, dr. Kenedi Géza fel. szerkesztő, stb. Tárcait és karcolatait, melyekből minden szám többet is tartalmaz, a kedvelt tollu Mikszáth Kálmán (Scarron), kinek a „t házból” ezimű országgyűlési karcolatai közkedveltségre tettek szert; Bartók Lajos (Don Pedró), ki szini karcolatokat ír; továbbá a bel- és a külunkatársak hosszú sora szolgálta, kikből elég kiemelni a következő neveket. Agai Adolf (Porzó), Könyves Tóth Kálmán, György Vilmos, Csiky Gergely, Kürthy Emil (Kóbor lovag), Tabori Róbert (Columbus), Tóth Béla, dr. Radó Antal, dr. Sziklay János, Roboz István, Latkóczy Mihály, dr. Milkó Izidor, Sebők Zsigmond, Szathmári Mór, stb. Többi rovatait is gondai és élénken szerkesztik a nagyszámú belunkatársak; Antalik Károly (országgyűlés és zene); Gyöngyösi László és Luby Sándor (Újúság és apróságok), Schmittely József (politika és táviratok), Zschar Gyula (közgazdaság) stb. A legnagyobb lapok tartalomabőségével vetélkedő, s mulattató olvasmányok tekintetében paratlanul álló Pesti Hirlapot az új év alkalmából jó lélekkel ajánljuk a magyar olvasóközönség pártfogásába. Előfizetési ára negyedévre 3 frt 50, egy hóra 1 frt 20, mely a kiadóhivatalba (Budapest, nádor-utca 7.) küldendő.

— A „Közművelődés”, az erdélyi r. kath. irodalmi társulat közlönye letette a 2500 frt hirlap-biztosítékot; s jövőre politikai színezetű cikkekkel is fog közölni. — Ha ez által, is előszüneti tülje az erdélyrészi magyar közművelődést, — akkor helyes az intenció.

CSARNOK.

Szemelvények

Dr. Smollett „Humphy Clinker” cz. regényéből.

— Angoltól Dr. M. —
(Folytatás.)

Tabitha néném kérdései folytán mégis megtudtunk annyit, hogy ő és Murphy zászlótartó megcsókolták a Montreali francia kórházból s az erdők felé vette útját, remélve, hogy valamely angol telepítvényt elérhetnek, de eltévelyedtek s egy csoport indiánra bukkantak, kik foglyul ejtették. — Ezeknek a volt a tervük velök, hogy az egyiket fiának fogadja egyik-tisztes törzsfőnök, kinek saját fia a közelebbi háboruban elesett, — a másikat honi szokás szerint fel akarták áldozni. Murphy nála szebb s fiatalabb volt s így őt jelölték ki, hogy a főnöknek fia s egyuttal egy szép kisasszonynak mátkája is legyen, ki az elesett főnök fiával jegyben járt; de míg több indián falun végig haladtak, a nők és gyermekek, — kiknek az átvonuló foglyok kínzására kiváltságos szabadalmuk van, — szegény Murphys uty megrongálták, hogy mire a főnök fejedelmi székhelyéhez értek, a házasoletre mérőben alkalmatlanná vált; így aztán elhatározta a harezosok gyűlése, hogy Murphy zászlótartó legyen az áldozat s a hölgy legyen a Lismahagoé, kinek szintén kijutott a kínzásokból, de ezek pusztítása még sem volt oly végzetes. Egyik ujjának egy darabját levágták, vagyis inkább lenyiszítelték egy rozsdás bicsokkal, egyik öreg ujját két lapos kö közt összemorzostták, néhány fogát egy görbe szeggel kifeszítették, — lábikráiba hegyes késsel meneteket furva, ezekbe puskaport öntöttek s ezután felrobbantották.

Magok az indiánok is elismerték, hogy szegény Murphy ugy halt meg, mint egy hős; halottu ének gyanánt egy csatadalt énekelve, melyhez a kíséretet Lismahago énekelte, ki maga is jelen volt az ünneplés cselekvényénél.

Lismahago menyasszonya Sguinkinakoosta hercegi-kisasszony ez alkalommal igen kiütötte magát. Nagy szellemi fölnyit taunított a kínzások kigondolásában, melyeket sajátkezűleg hajtott végre. A legvittezebb harezosokkal versenyt evatt az áldozat husából, s míg a többi nőszemély mind berugott a pálinkától, ő oly kevéssé volt mámoros, hogy képes volt a főnökkel eljátszani a tányerjätéket s azután végig csinálta meg azután estve a saját nászünnepélyével járó számos ceremóniát.

A hadnagy két évet töltött igen boldogan ezzel a művelt hölgygyel, ezalatt egy fiuk is született, ki jelenleg anyja törzsének főnöke, de végre a hadnagy kimondhatatlan bánatára a derék nő életét lázas baj oltotta ki. Egyik vadászatukon medvét ejtettek el, melynek nyers husából igen sokat talált enni s ebből lett halála.

Ekkor már Lismahagot törzsfőnöknek választották, legvittezebbnek ismerték el a Borz nevű törzs férfiai között s Oceacaastaogarora melléknévre méltatták, mi azt jelentti: „karcus mint a menyét”; azonban mindezen előnyök-s tisztességekről le kelle mondania, mert a törzsnek angol fonságban levő szónokát cserélték ki vele. — Békekötés után felfizetésre szállították, s ő visszatért Angliába, hogy hátralevő napjait hazájában töltse, azt remélve, hogy megvonthatja magát valahol hol szerény jövedelméből tisztességgel megélhet. — Ezek nagyjában Lismahago életfelyésának körvonalai, melyeket Tabitha „komoly figyelemre méltatott” s valóban ugy látszott, rajta is erőt vett azon büvölet, mely elrabolta a Desdemonna szívet, ki a mórt azért szerette, „mert annyit — szenvedett.”

(Folytatása köv.)

VEGYES HIREK.

— Lapunk ujévi első számát kiadónk számos példányban küldi szét mutatványképpen. — Azokat, kik szíves támogatásukban esetleg részesíteni nem kívánnak, kérjük ezen mutatványszámot kiadóknak visszaküldeni. Kérjük továbbá, hogy a lejárt időre eső díjakat, valamint a jövőre szóló előfizetési pénzeket, tájékozás végett mielőbb beküldeni sziveskedjenek.

— Az újévi üdvözlések szép szokása nagy élénkséggel tartotta a hivatalos s nem hivatalos köröket egyaránt. Főispán úrnál a megyei és kir. hivatalok, a v. tanács és képviselet, lelkészek stb. nagy számban jelentek meg, úgy a t. alispán úrnál is. Az egyes testületek szintén kifejezték üdvözléseiket főnökeik iránt. A zene szót mindenfelé talán igen is nagy számban zenekar támadott erre a napra. Könyvtelnek vagyunk azonban felhívni a rendőrség figyelmét, hogy ne engedjen mindentel publikumot „újévi üdvözlés” czimén zsarolni a nagyon is igénybe vett közönségen.

— Solymosi Eleket, a népszínház kitűnő tagját olyan elismerés érte, a mi eddigelé páratlanul áll. Első eset t. i. hogy külföldi testület egy magyar színészt tüntessen ki. A „bukaresti magyar társalgó és segély-egylet” Solymosit, megyénk fiát, tiszteletbeli tagjává választotta s e ténnyről egy meleg hangon fogalmazott ki-nevezési okmányal értesítette. Tisztelt barátunk nemcsak ambícióját bizonyára csak fokozni fogja azon tudat, hogy ezen elismerés itteni jóbarátai között is kedves benyomást okozott, valamint okoz minden tény, mely Solymosit, mint jeles, öntudatos színművészt, író és buzgó hazafit tünteti fel. Hazai lapjaink minduntalan jelzik derek munkatársunk kiérdemelt sikereit, s ha mi ezeket külön-külön nem is soroljuk fel, legyen meggyőződve, hogy midőn egy kis „pihenőre” hazatér, látni fogja, hogy bizony jól tudjuk mi, mit csinált a világot jelentő deszkákon, s mit a magyar társadalmi életben? Addig is: b. u. é. k.

— A nagyenyedi ref. egyházközség 1884. decz. 28-án tartott képviselői közgyűlésében kimondotta, hogy mint püspöki vizsgálat alatt álló egyházközség ezen külön álláshoz többé nem ragaszkodik s ohajjja, hogy a nagyenyedi ref. egyházmegye kebelébe bekebeleztesse be teljesen.

— A nagyenyedi ref. egyházközség kebelében az elmúlt 1884-ik év folytán születtek összesen 89. Ezek közül fiú 48, leány 41. A finemen lévő születtek száma a nőneműen lévő születtek számát meghaladja 7-tel. 1884-ben több született mint 1883-ban 8 al. Egybekelt 42 pár. Az 1884-ben egybekelt száma az 1883-ban egybekelt számát meghaladja 14 párral. Ennyi egybekelés a nagyenyedi egy-egyházközség kebelében ezen század egyik esztendőjében sem történt. Elhalt 1884. folytán összesen 64 egyén. Ezek közül finemen lévő 27, nőneműen lévő 37. A nőneműen lévő elhaltak száma a finemen lévő elhaltak számát meghaladja 10-zel. Kevesebb az 1884-ik év folytán elhaltak száma az 1883-ik év folytán elhaltakénál 41 el a születtek száma az elhaltak számát meghaladja 25-el. Más egyházak kebeléből lépett 5 egyén, ezzel szemben más egyház kebelébe nem lépett át senki. Így tehát a nagyenyedi ref. egyházközség népessége az anyakönyvek tanúsítása szerint az imént be-
zarult 1884-ik év folytán emelkedett összesen 30 lélekkel.

— A nagyszabeni magyar egyesületek, (Magyar polgári kör, Olvasó-egylet, Dalkör, Műkedvelő társulat) sürögve dolgoznak, hogy minden tekintetben fényesen végezzék az évet. Az első három már jövő évi közgyűléséről is gondolkodik. Lapunk egyik régi barátjának ígértét bírjuk, hogy ez egyesületek folyó évi működésével részletesen meg fog ismertetni. Szívünkben kívánjuk mindenkinek a leg-szebb sikert!

— Necrológ. Dr. Antallászló kir. tanácsos, a marosvásárhelyi ev. ref. kollegiumnak és ev. ref. egyház-nak főgondnok, városi és kórházi főorvos stb. decz. hó 28-án, élete 77-dik évében, Maros-Vásárhelyt meghalt. Temetése az év utolsó napján roppant részvét mellett történt meg. Az elhunyt emlékének áldjuk mi enyediék is, mert a forradalom előtt itt folytatta az emberszerető, köztisztelőt férfi orvosi nemesis hivatását. Áldás emlékére! — László József a gyulafehérvári kir. törvényszék egyik régi bírja meghalt.

— Hymen. Vincenti Károly, megyei bírtokos Vinczei Nándor fia eljegyezte Kolozsvárt Groisz Helén kisasszonyt, dr. Groisz Gusztáv egyetemi tanár leányát. — Dr. Vajda Dániel m. ludasi körorvos karácson 3-ad napján tartotta esküvőjét Kerekes Áron megyei bírtokos kedves leányával: Ilonkával. — Málnási Károly megyei alszámvevő decz. hó 30-án esküvőt örök hűséget a kedves Fogarassy Blanka kisasszonynak.

— A polgári olvasó egylet decz. hó 28-án d. u. tartotta évi közgyűlését Török Dániel elnöke alatt. Az egylet tagjainak száma öröndetesen gyarapodott, s vagyoni állapota számos lap hozatalát s könyvtára gyarapodását engedte meg. A tisztújítás eredménye a lett, Török Dániel elnök, Kovács Gyula alelnök, dr. Gelei József jegyző, Benedek Gábor könyvtárnok, dr. Winkler Albert pénz-pénztárnokká és Weksler Salamon gazdává választottak. A kisorolt 5 választmányi tag helyre beválasztottak: Hegedűs János, Szilágyi Farkas, dr. Bartók György, Keresztes József, Vajna István.

— Az alvinczi „magtár egylet” tartalék tőkéje gyarapítására karácson harmadnapján táncvizsgát rendezett. A bevétel 48 frt 90 krt tett. Kiadás volt 32 frt 79 krt. Maradt tiszta jövedelem 16 frt 11 krt. Felülírtak: Batta Bertalan 60 krt, Apáti Miklós 20 krt, Máté Sándor 20 krt, Bumi Károlyné 20 krt, Csikos Gergely 20 krt, Mátyas Péter 20 krt, Szócs Károly 20 krt, Deák György 10 krt, Kendeff Lajos 10 krt. A felülírtok fogadják a „magtár-egylet” hálás köszönetét. Alvincz, 1884. decz. 31-én. R. Péterffy Árpád, egyl. jegyző.

— Piaczi árjegyzék. Nagy-Enyed, 1884. decz. hó 31-dikéről Hectóliter tisztabuzza 5 frt 25 krt. Rozs 3 frt 75 krt. Elegybuzza 4 frt 50 krt. Törökbuza 3 frt 25 krt. Zab 2 frt 25 krt. 100 kgm. széna 4 frt 60 krt. Szalma 1 frt 40 krt. Egy kgm sertésbuzza 40 krt, marhabuzza 32 krt, borjúbuzza 32 krt, borbébusz 28 krt.

KÖZGAZDASÁG.

A kender nemzetgazdaságunkban.

Az enquet, melyben a gazdák színe java együtt volt, kimondta, hogy rossz az áztatás, a törés, és a további kidolgozás is. Szükséges ezelszerben berendezett, a víz lebecsátására alkalmas áztatóról gondoskodni, kellene jó törő és tiloló gépek, simítók, gerbebezők. És ezekben nagyon jelenték-telen változás történt.

A legelső és legfontosabb lépés, mit a kender feldol-

gazása végett tegyenek: jó áztatók berendezése. Vajha a keze-lés jobbítását magában foglaló szövetkezetek alakíttatnának.

Hazánkban az ötvenes években tekintélyes területet foglalt el a kender, a viszonyokhoz képest többet a mai-nál. 1870-ben 17.900 kat. holdat tett ki, s pár évre rá magában a Bácskában Bodola szerint 4000 holddal keves-bedett. Volt a Bácskában 1881-ben learatott terület 12.245 hold, ezen termelt mag 88.750, fon. 85.037, átlag 1 hdon mag 7.25, f. 694 — 1883-ban learatott ter. 12.755, mag-hozam 61.719, fon. 60.487, átl. 1 hdon mag 4.65, f. 4.74; tehát esik többlet a múlt évről: területben 551, ellenben a hozam kevesebb.

A gyarapodás tehát a legutóbbi időkre esik s akarjuk hinni, hogy visszaeséssel nem lesz dolgunk, mivel az annyiszor hangzatosított vadvízek pusztításai foganatba vett kulturmérnöki munkálatok következtében már is jelenté-nyen csökkentek.

Bácska talaj- és klimatikus viszonyainál fogva az or-szág legelső és legnagyobb kendertermelő kontingense; a len inkább a felvidéké, mely nálunk a múlt évben 40 holdig terjedt. Országos érdeklél bir tehát az a körülmény, vajjon hanyatlak vagy emelkedik-e a kender termelése?

A mig buzák piacza kifelé esekent, addig a kenderből ma nem tudunk a külföldi szükségletre eleget termelni?

Belátják-e és elfogadják-e a gazdák, hogy a kender-termesztés kiterjesztése által milliókra rugó új jövedelmet teremtenék az országnak?

Elismerik-e hogy pl. az idén, midőn a buzából alig értünk el holdankint átlag 35–45-frt bruttó bevételt; a kender nyersen, lábon állva, holdankint 150–160 frt-ja-val vásárolták? Kell emez fényesebb kommentár?

A bácskai kendertermelés egymagában milliókat érő fokra emelhető csak szakítani kell hagyományos elvekkel, feltétlenül szembe szállni a nehézségekkel, szentelni erélyt és kitartást: a befektetett munka és tőke nagyszerűen kamatozhatnak.

A jelenlegi kenderterület nagyon kevés arra, a mit ez irányban tenni lehetne és kellene. A megyében (a szá-bad kir. városokon kívül) 1.085.286 hd. szántóval van (1882.), a melynek a kender csak másfél-két százalékát teszi ki! Ez többet mond minden egyéb argumentummal.

Hogy a kender termelés nem fejlődhetett kellően annak egyik oka a gyaripar A gyapot és jutakelmék gyarilag olcsóbban állítatnak elő, s ezekkel elárasztották piacunkat, míg a kender a közimunka-erőre volt szorulva, mely szintén drágult. Nevezett kelmék versenyre azonban epenséggel nem zárja ki azt, hogy a kenderanyag feldol-gozásának költségét ezelszerű kézigépek alkalmazása és ed gros gyárak berendezése által ne kevesbítsük, sőt in-kább az egész világpiacon szükséges és kedvelt kender-
mentv értékesítéséhez elmulasztatlan feladatunkat képez-

né, hogy a nyers anyag itthon dolgoztassék fel és kiváló kendertermelő vidéken, mint a bácskában egy vagy több kendergyár állíttassék, hogy a nyers kender a termelők által minden mennyiségben könnyen értékesíthető legyen.

Ma kenderiparunk karaktere a megyében le inkább abból áll, hogy a nép — minden községben, de nagyobb-részt — jobbra télen át, amolyan régi szerkezetű szövő-széken állítja elő a közvetlen fogyasztásra szükségeset. A nyersanyag nagyban és egészben vállalkozóknak adatik el, a kik becsomagoltatják és szállítják külföldre. A kész áru aztán visszaön Magyarországra. Ilyen gazdalkodást viszünk mi a nagyfontosságú kenderipar terén. A java-pénzt kül-földnek adjuk.

(Vége köv.)

FELELŐS SZERKESZTŐSÉG:

DR. MAGYARI KÁROLY,
TÖRÖK BERTALAN, SZILÁGYI FARKAS,
KIADÓ-TULAJDONOS: WOKAL JÁNOS.

476 szám.
1884.

Árverési hirdetmény.

Alírt kiküldött végrehajtó az 1881. évi LX. t. cz. értelmé-ben közhírré teszi, hogy a n. enyedi kir. j. bíróság 3406. 3407–84. számú végzése által Klein Mihály és Fried Ignacnak Szatocs Kohn Lajos tövisi lakos ellen 1500 és 1200 frt. tőke, ennek 1884. november 9-ik napjától számított 6% kamatai és eddig összesen 84 frt 90 kr perkoltség erejéig kirendelt kielégítési végrehajtás alkalmával bíróság foglalt és 2194 frt 63 krra becsült többlet balti portéka u. m.: gyöcsök, keszkenők, cipők, kalmukházi burtok, lőszek stb. álló ingóságok nyilvános árverés útján eladtnak.

Mely árverésnek a 3551–1884 sz. kiküldést rendelő végzés folytán a helyszínen, vagyis Tüvisen a balti helyiségben leendő esz-közlésre 1885-ik év január hó 9-ik napjának délelőtt 9 órája határidőül kitűztetik és aohz a venni szándékozók ezennel oly meg-jegyzéssel hívatnak meg: hogy az érintett ingóságok ezen árverésen, az 1881. évi LX. t. cz. 107. §-a értelmében a legtöbbet igérőknek bea-
áron alól is eladtnak fognak.

Az elárverezendő ingóságok vételára az 1881. évi LX. t. cz. 108. §-ában megállapított feltételek szerint lesz kifizetendő.

Kelt Nagy-Enyed-n, 1884-ik évi december hó 24-ik napján.

Gajzágó Simon,
kir. bír. végrehajtó.

Id. WINKLER JÁNOS NAGY-ENYEDEN

ajánlja a t. cz. közönség figyelmébe tisztán kezelt borait,

ugymint: 1876-beli SOM literenként 40 kr, 1880-beli ASZTALI 30 kr; fiatalabbat 25 és 20 kr, — ugyanezekből vidékre küldve 50 literes hordók-ban és azon felül a mennyiséghez megfelelő olcsóbb árbán számítva.

Előfizetési felhívás

A „GONDÚZÓ”

szépirodalmi hetilapra.

Midőn ezelőtt negyed ávell lapunkat megindítottuk, programunkban hangsúlyoztuk, hogy csak oly mű-veket fogunk közölni, melyek az olvasó szellemét emelik és nemesítik, igyekezni fogunk, hogy lapunk minden mű-velt magyar család nélkülözhetelen olvasmányává váljék és azt minden szja bátran adhassa serdülő leánya kezébe. Nem kimélve semmi költséget, nem rettenvén vissza semmiféle áldozattól minden törekvésünket oda irá-nyoztuk, hogy kiadott programunkat híven teljesítsük és most egy évnegyed múlva bátran hivatkozhatunk rövid, de már is nyomtatható multunkra és önérteltel terjeszthetjük elő eddig megjelent számaink tartalmát:

Regények: „Székely támad, Székely bánja” történelmi regény P. Szathmáry Károlytól. „Izsák” tár-sadalmi regény Kázar Emiltől. „Palkó vitéz” humoros népregegy Margitay Dezsőtől. „A paraszt gróf fia” Szik-lay Junostól. „Ki lesz az örökös?” Hartmann-Pöntöl. — Elbeszélések és rajzok: „A megfajult család” elbe-szélés P. Szathmáry Károlytól. „Egy magyar ördög” regényes korrajz és „A club” eszavessék a megyei életből Mikszáth Kálmántól. „Karácsonst a tengeren” igaz történet Balázs Sándortól. Azonkívül költemények: Ko-mócsy Józseftől, Kiss Józseftől, Reviczky Gyulától, Lévai Sándortól, Benedek Aladártól, stb. stb.

E szerint munkatársaink az irodalomban jól ismert, tisztelt nevek, kiknek a legnagyobb részével találko-zunk a Kisfaludy- és Petőfi-társaság felolvasói ülésin.

A „Gondúzó” tehát egyedüli szépirodalmi lap hazánkban, mely kivétel nélkül elsőrangú íróink által támogatva, czélul tűzte ki magának, hogy bármily áldozatokkal is folytatni fogja az erkölcs és szellem nemesítésé-nek magasatos földadatát.

Az összes hazai sajtó nyilatkozata szerint a „Gondúzó” szépirodalmi hetilap első rendű eredeti regény-tartalmát, esinos kiállítást és olcsó árát tekintve, páratlanul áll irodalmunkban.

A „Gondúzó”-ben a család minden tagja megtalálja a maga olvasni valóját, mert a lelket és erkölcsöt nemesítő érdekes regényeken kívül, helyet találnak az ismeretterjesztő közlések, a humor, olémség és szorakoztató cikkek. A rózsaszín borítékon „A magyar gazdasszony” czimű állandó rovat a család, honhá és kert számára hoz nélkülözhetlen és hasznos tudnivalókat, havonkint egyszer kimerítő divattudósítást, azonkívül pedig adomákat és talányokat, melyeknek helyes megfejtésére minden számban tetemes értékű jutalmat tűztünk ki.

Habár eddig a kezdés nehézségével kelle is küzdenünk, azért lankadlanul fogunk arra törekedni, hogy a legjobb írókat egyesítve magunk körül lapunkat a tőkely legmagasabb fokára emeljük.

A „Gondúzó” újévi számában egyszerre három eredeti regényt kezdünk meg: Tolnai Lajostól „Az új főispán”, Vértessy Arnoldtól „Csiricsári Bertalan ő méltósága” és Margitay Dezsőtől „A végzet” cziműeket. Azonkívül elbeszéléseket, humorcskéket, költeményeket és rajzokat a legkiválóbb hazai íróktól.

Rendületlenül megfogunk maradni eddigi programunk mellett és kérjük hazai irodalmunk pártolót, hogy a „Gondúzó” előfizetőinek sorába lépve, bazafias vállalatunkat előmozdítsanak kegyeskedjenek, mert nem csupán 156 ivnyi erdédi regényt, beszélt, költeményt, e mellő nem csupán 25 ivnyi szorakoztató olvasmányt, adunk évenkint csekély 6 frtért előfizetőinknek, hanem megvalogatva, a legjobb írók legkiválóbb munkáinak tárházává igyekszünk tenni azt a 156 ívet, melyek bekövetve 15 kötetet adnak és mindenkorra meg fogják tartani becsét, a 25 ivnyi borítékon pedig a vegyesek egész tarka világát igyekszünk egyesíteni.

A „Gondúzó” megjelen minden vasárnap sürten nyomtatott három iven, fél ivnyi színes borítékkal.

Előfizetési ára:

☛ Egy évre 6 frt, félévre 3 frt, negyedévre 1 frt 50 kr. ☛

RENDEKIVÜLI JUTALOM:

Hogy t. előfizetőinknek minden irányban kedveskedhessünk elhatároztuk, hogy nem kimélve semmi költséget e-tőren is a lehető legnagyobb áldozatot hozzuk és oly szerencsés helyzetben vagyunk, hogy hírneves hazánkfa Munkácsy Mihálynak

„A bus betyár”

czimű, kitűnő eredeti olajfestményét kizárólag előfizetőink számára szokszorosíthassuk.

E kép aranyozott barok kerettel együtt 110 cm. széles. 84 cm. magas, és azt előfizetőink csekély 6 frt. árán megrendelhetik. Budapestent kívül lakó előfizetőinknek ezen kívül 1 frt csomagolási díjat kell fizetniük.

E képet mindegyik előfizető — még a negyedéves is — azonnal megkaphatja, mihielyt az illető előfizetési összeget beküldi.

☛ Mutatványszámokat ingyen és bérmentve küldünk mindenkinek, kik eziránt aulirt kiadóhoz fordulnak.

☛ Gyűjtőknek 10 előfizető után 1 tiszteletpéldányt adunk

Az előfizetési összegek legelőszérűben küldendők a „Gondúzó” kiadóhivatalába.

SZÉKELY ALADÁR,

a „Gondúzó” kiadó-tulajdonosa, Budapest-n, VII. Dobutza 14.

Nyomatott Wokal Jánosnál Nagy-Enyed-n.